

Іванов А. В., завідувач центрального методичного кабінету НМЦ ЦЗ та БЖД м. Києва;

Войтенко В. В., начальник НМЦ ЦЗ та БЖД м. Києва

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЦЕНТРУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми: упорядкування змісту навчально-методичної діяльності навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

Типовим положенням про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності (далі – Центри), затвердженим наказом МВС України від 29.05.2014 № 523, визначені їх головні завдання, а саме:

- проведення функціонального навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту;
- координація і методичний супровід навчання населення діям у надзвичайних, аварійних ситуаціях та в умовах терористичного акту за місцем роботи, навчання і проживання;
- здійснення методичного супроводу практичної підготовки на підприємствах, в установах, організаціях спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту, вдосконалення форм і методів проведення;
- надання методичної допомоги педагогічним працівникам закладів і установ освіти з питань цивільного захисту;
- здійснення методичного супроводу видання місцевими органами виконавчої влади навчальних, навчально-наочних посібників, брошур, рекомендацій, пам'яток, розповсюдження інформаційних матеріалів, буклетів, необхідних для задоволення потреб у самостійному вивченні програм навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях;
- здійснення методичного керівництва консультаційними пунктами з питань цивільного захисту при органах місцевого самоврядування та надання допомоги навчальним закладам у питаннях підготовки з цивільного захисту;
- надання методичних рекомендацій з питань організації, планування та здійснення заходів цивільного захисту на підприємствах, в установах, організаціях, розроблення програмної та навчально-методичної документації з навчання персоналу діям в умовах надзвичайних, аварійних ситуацій.

Усі ці перелічені завдання складають у цілому зміст *навчальної діяльності* Центру.

На забезпечення виконання завдань навчальної діяльності повинна бути спрямована оптимальним образом організована методична діяльність Центру.

У загальному розумінні *методична діяльність* – це система організаційної, інноваційної, діагностичної та інформаційної роботи, що спрямована на підвищення ефективності навчальної діяльності Центру.

Основними напрямками методичної діяльності Центру є:

- *методична робота*, що спрямована на вдосконалення педагогічної майстерності викладачів та майстрів виробничого навчання;
- *методичний супровід* суб'єктів забезпечення цивільного захисту місцевого рівня (місцеві органи влади, підприємства, установи, організації) як сукупність заходів, що допомагають їм планувати заходи цивільного захисту та проводити теоретичне і практичне навчання різних категорій населення діям у надзвичайних ситуаціях.

Методичний супровід здійснюється у формі методичної допомоги та методичного забезпечення.

Методична допомога реалізується Центром через проведення консультацій та різних методичних заходів (семінарів, виставок, показових занять тощо).

Методичне забезпечення реалізується через відпрацювання Центром:

- *інформаційно-аналітичних продуктів та послуг* (баз даних з навчання населення, зразків планувальних документів з питань ЦЗ тощо);
- *методичних продуктів*.

Особлива увага у реалізації заходів *методичного забезпечення* діяльності Центру, на наш погляд, повинна приділятися розробці *методичних продуктів*, основною складовою яких є *комплекси навчально-методичного забезпечення* як сукупність навчально-методичних матеріалів, що забезпечують ефективно здійснення будь-якого виду його навчальної діяльності.

Майже короткий аналіз змісту вищенаведених головних завдань Центру з навчальної діяльності показує, що кожен з них повинен мати свій комплекс навчально-методичного забезпечення.

Наприклад, якщо розглядати комплекс навчально-методичного забезпечення системи підвищення кваліфікації цільового призначення (функціонального навчання) керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту (КНМЗФН), то до його складу доцільно віднести, на наш погляд, наступні структурні розділи (елементи):

1. Перелік та зміст нормативно-правових актів з функціонального навчання.
2. Програма підвищення кваліфікації.
3. Робочі навчальні програми.
4. Навчальні програми постійно діючих семінарів.
5. Методичні розробки викладачів за темами робочих навчальних програм.
6. Методичні розробки майстрів виробничого навчання за темами навчальних програм постійно діючих семінарів.

7. Плани проведення занять.
8. Конспекти лекцій викладачів за темами робочих навчальних програм.
9. Комплекти документів з підготовки та проведення практичних занять:
 - організаційно-ділової гри;
 - групової вправи;
 - тренінгу;
 - варіантів ситуаційного аналізу тощо.
10. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять.
11. Матеріали для проведення поточного контролю рівня підготовленості слухачів до виконання конкретного навчального завдання.
12. Комплекс індивідуальних завдань для проведення підсумкового контролю з метою оцінки результатів навчання слухачів:
 - спеціальної вправи;
 - кваліфікаційної роботи.
13. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу слухачів.
14. Інформаційні матеріали із забезпечення навчальних занять:
 - дидактичний інструментарій, презентації;
 - технічні засоби забезпечення навчальних занять;
 - матеріали нормативного або довідкового характеру тощо.
15. Інші матеріали.

Елементи комплексу навчально-методичного забезпечення функціонального навчання оформлюються на бланковій документації, яку методичний кабінет Центру готує до початку навчального року, а саме: оригінали програми функціонального навчання для потреб місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання (програми підвищення кваліфікації), робочих навчальних програм курсів підвищення кваліфікації цільового призначення у сфері цивільного захисту (робочих навчальних програм), навчальних програм постійно діючих семінарів, зразки обговорених та затверджених на засіданнях відповідних комісій Центру варіантів: планів проведення занять, методичних розробок за темами відповідних навчальних програм та інших документів, що забезпечують досягнення єдиних вимог щодо їх змісту та оформлення.

Машинописний варіант документів рекомендується оформляти у форматі А4 або А5 (А4 – шрифт Times New Roman розміром 14, інтервал 1; А5 – шрифт Times New Roman розміром 14, інтервал 1).

Накопичувати матеріал рекомендується у відповідному форматі з використанням файлів.

Кожний елемент оформлюється в окремій папці з відповідною назвою структурного елемента та упорядковано розміщується на стелажах методичного кабінету.

Окрім машинописного варіанта, усі елементи комплексу повинні бути оформлені в електронному вигляді та зберігатися в окремих папках комп'ютера № 1 методичного кабінету Центру.

У такому порядку мають бути відпрацьовані комплекси навчально-методичного забезпечення усіх вище перелічених видів навчальної діяльності Центру, що забезпечить покращення умов роботи його педагогічного складу та досягнення головної мети Центру – підвищення ефективності його роботи у навчанні різних категорій населення діям у надзвичайних ситуаціях.

Кочерга Є. В., методист обласних та м. Дніпро курсів удосконалення керівних кадрів I-ї категорії НМЦ ЦЗ та БЖД Дніпропетровської області

«МОЗКОВИЙ ШТУРМ» ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ

Система навчання обов'язково повинна бути гнучкою та відповідати запитам сьогодення. ХХІ століття характеризується процесами глобалізації та інформатизації усіх сфер життєдіяльності. Кількість інформації, яку необхідно обробити та засвоїти, стрімко зростає. Отже, система освіти повинна використовувати відповідні методи навчання, які б сприяли ефективному засвоєнню необхідної інформації. Одним із таких методів, на нашу думку, є метод «мозкового штурму».

«Мозковий штурм» – це метод, при якому всі учасники можуть вільно (без критики й оцінювання з боку ведучого та інших учасників) висловлювати будь-які думки, навіть абсурдні та фантастичні, щодо поставленого питання або проблеми.

Ця форма спілкування виникла наприкінці 30-х років ХХ ст. з метою активізації творчої думки (використовувалися засоби для зниження критичності й самокритичності людини. Це сприяло підвищенню її впевненості в собі й готовності до творчого пошуку). О. Андрєєва зазначає, що сам термін «мозковий штурм» (Brainstorming) був запропонований у 1937 році А. Осборном. В англо-російському словнику Мюллера brain-storming перекладається як «напад», «душевне потрясіння»; у словнику Гальперіна той же термін перекладається як «напад безумства», «блискуча ідея», «чудовий план»; у словнику Вебстера наведені такі значення: brainstorming: a violent transient fit of insanity; a sudden bright idea, що можна тлумачити як «сильний, швидко минаючий напад безумства», «швидка блискуча ідея». Як оперативний метод вирішення проблеми, «мозковий штурм» передбачає стимулювання творчої активності з висловлюванням максимальної кількості варіантів рішення, з яких надалі відбирають найбільш раціональні.

«Мозковий штурм» умовно поділяють на декілька етапів:

- генерація ідей;
- відбір кращої ідеї;
- аналіз.

Під час першого етапу «мозкового штурму» – генерації ідей – усі учасники мають право висувати свої пропозиції щодо вирішення поставленого за-